

Szentháromság

Jézusban Isten nagyon közel jött hozzánk, és kijelentette magát mint a háromegegy Istent. A következő tanulmányban azt szeretnénk leírni, hogy miért hiszünk a háromszemélyű egy Istenben, és hogyan értjük a Szentháromságot. Az Újszövetségre és a Kr.u. első három században zajlott, háromegegy természetű Istenről szóló vitákra támaszkodva szeretnénk elmagyarázni, miben hiszünk.

A Szentháromságról szóló tanítás alapja a Biblia, habár nem találjuk meg benne ezt a kifejezést. Az ószövetségi monoteista hitre alapozva beszél az Újszövetség Istenről mint Atyáról, Fiúról és Szent Szellemről, valamint találunk kijelentéseket a három isteni személy közötti kapcsolatokról Istenen belül.

A **személy** fogalom értelmezésének eredetét a keresztény teológiában azzal a törekvéssel találhatjuk meg, hogy Isten és Jézus lényre felfoghatóvá váljék. Az eredeti értelmezés nem materiális, és nem is valami önálló dolog leírásaként értették. Egy személyre az jellemző, hogy képes kapcsolatot teremteni, szeretni és kommunikálni.

A háromegegy természetű Isten kinyilatkoztatása folyamat az üdvtörténetben. Az ószövetségi időben Isten lefektette a természetéről való helyes elképzelés alapját. Kinyilatkoztatta magát mint az egyetlen Istent, és az egész Ószövetségben a **monoteizmus** szigorú megtartására figyelmeztet.

Halld meg, Izrael: Az ÚR a mi Istenünk, egyedül az ÚR! Szeresd azért az Urat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes erődből! (5 Mózes 6:4-5)

Ezt mondja az ÚR, Izrael királya és megváltója, a Seregek URa: Én vagyok az első és az utolsó, rajtam kívül nincs Isten. Kicsoda olyan, mint én? Szóljon, mondja meg, sorolja fel, hogy mi történt, amióta hajdan népet alkottam; és mondják el a jövődőt, ami következik. Ne rettegjete, és ne féljete! Hiszen régóta hirdettem, megmondtam, és ti vagytok a tanúim! Van-e Isten rajtam kívül? Nincsen köszikla, nem tudok róla! (Ézsaiás 44:6-8)

Isten természetének újszövetségi kinyilatkoztatása semmit sem változtatott ezen: a monoteizmus vitathatatlan alapja a Szentháromság helyes értelmezésének.

Az első századok szentháromsági vitáinak folyamán meg kellett védeni a helyes hitet különböző helytelen próbálkozások ellen, amelyek megkísérelték Isten természetét emberi értelmünk számára felfogható módon magyarázni.

A **monarchianizmus** úgy próbálta megtartani Isten egységét és egyetlenségét, hogy a három isteni személyt az egyszemélyű Isten három módjaként, három különböző megjelenési formájaként magyarázta. A monarchianizmust ezért *modalizmus*nak is nevezték. Egy másik neve ennek a tanításnak *patripasszianizmus* volt. Ennek a fogalomnak a megalkotója bizonyára a tanítás következményét akarta mutatni: azt kell hinnünk, hogy az Atya Isten szenvedett és meghalt a kereszten. Ez azonban teljességgel lehetetlen, ha az Isten, akiben hiszünk, mindenható és örökkévaló. E tanítás fő képviselője a Kr.u. 2. században Smyrnai Noetus és Praxeas, a Kr.u. 3. században pedig Sabellius volt (róla szabellianizmusnak is nevezték).

Ezért szükségessé vált, hogy mélyebben elmagyarázzák az Atya, a Fiú és a Szent Szellem közötti valós különbséget.

A **szubordinálizmus** alá-fölérendelt viszonyként próbálta magyarázni a Szentháromságot. Az Atya Isten mindennek felett áll mint olyan valaki, aki elérhetetlen. Jól ismert képviselője ennek a tanításnak Origenes a Kr.u. 3. század első feléből. A szubordinálizmus azt mondta, hogy a Fiú és a Szellem isteni természetűek, de egyértelműen alá vannak rendelve az Atyának. Arius a 3. század végén és a 4. század elején továbbfejlesztette ezt a tanítást. Az arianizmus azt tanította, hogy kezdetben az Atya megteremtette a Fiút, és aztán együtt teremtették a világot. A következménye ennek az lenne, hogy a Fiú teremtmény, és nem Isten. Egy további képviselője ennek a tanításnak Nicodemiai Eusebius.

Kr.u. 325-ben a Niceai zsinat foglalkozott ezzel a témával, és kijelentette, hogy az Atya és a Fiú ugyanolyan természetűek (görög: homoousion to patri). A Kr.u. 381-es Konstantinápolyi zsinat megerősítette a Niceai zsinat megfogalmazásait, és kijelentette, hogy a Szent Szellem is ugyanolyan természetű, mint az Atya és a Fiú.

JÉZUS ISTENI TERMÉSZETÉRŐL

Az Újszövetség azt tanítja, hogy Jézus isteni természetű, teljesen egy az Atyával, és mégis megkülönböztethető Tőle.

...akik közül (Izrael népéből) származik a Krisztus test szerint, aki Isten mindenek felett: áldott legyen mindörökké. Ámen. (Róma levél 9:5)

Kezdetben volt az Ige, és az Ige Istennél volt, és Isten volt az Ige. Ő kezdetben az Istennél volt. Minden általa lett, és nélküle semmi sem lett, ami létrejött. (János 1:1-3)

Istent soha senki sem látta: az egyszülött Isten, aki az Atya kebelén van, az jelentette ki őt. (János 1:18)

Ezekben a versekben lényeges kijelentéseket találunk témánkhoz. Itt a második isteni személy, a Fiú örök létezéséről és istenségéről van szó. Az **Ige** (görög: logos) kifejezést János a Fiúra használja. Az Igéről azt mondta, hogy **Isten volt**, és **Istennél** volt, amely kifejezi egyrészt a személyek azonos természetét, másrészt a közöttük levő különbséget.

Jézusban az Ige emberré lett. Nem az Atya, nem is a Szellem lett emberré, hanem a Fiú, az Atya egyszülöttje, akinek az Atyában örök származása van, és mivel az Atyától származik, ugyanolyan természete van, mint az Atyának. A különböző kéziratokban a 18. versnek különféle változatai léteznek. A legtöbb kézirat "egyszülött Fiú"-t fordít, de a New American Standard Version fordítása megfelel e vers legrégebb és legmegbízhatóbb kéziratának, és Jézus istenségének további egyértelmű bizonyága: ott "egynemzett Isten" áll. Jézus istenségéről külön témaként találhatsz egy részletes és átfogó tanulmányt.

A SZENT SZELLEM MINT SZEMÉLY

Ha szerettek engem, megtartjátok parancsolataimat, én pedig kérni fogom az Atyát, és másik Pártfogót ad nektek, hogy veletek legyen mindörökké... (János 14:15-16)

Elmondom ezeket nektek, amíg veletek vagyok. A Pártfogó pedig, a Szentlélek, akit az én nevemben küldd az Atya, ő tanít majd meg titeket mindenre, és eszetekbe juttat mindent, amit én mondtam nektek. (János 14:25-26)

A Szent Szellemet Jézus "Pártfogó"-nak nevezi. Az itt használt görög szó "segítő"-ként is fordítható. A Szellem tanítani és emlékeztetni fog minket arra, amit Jézus mondott. Mivel Jézus ilyen módon beszélt a Szellemről, ezért kétségtelen, hogy mint személyt nyilatkoztatta ki őt, nem pedig mint valamiféle személytelen erőt.

Van egy egyértelmű filológiai bizonyíték arra, hogy a Szellem személy, amelyet azonban nem lehet magyarrá fordítani. A "szellem" szó (görög: pneuma) nyelvtanilag semleges nemű, de a fent idézett szövegben a mutató névmás, amely a pneuma szóhoz tartozik (görög: ekeinos) nem semleges, hanem hímnemben áll. A mondat alanyának természetes neme, akiről szó van, felváltja a nyelvtani nemet. Az egyetlen lehetséges magyarázat az, hogy Jézus a Szent Szellemről mint személyről beszél.

Az Apostolok cselekedeteiben további utalásokat találhatunk arra, hogy a Szellem személy.

Egy ember, név szerint Anániás, feleségével, Szafirával együtt eladott egy birtokot, és árából feleségének tudtával félretett magának, egy részét pedig elvitte, és az apostolok lába elé tette. Péter azonban így szólt: "Anániás, miért szállta meg a Sátán a szívedet, hogy hazudj a Szentléleknek, és félretegyél magadnak a föld árából? Ha megmaradt volna, nem neked maradt volna-e meg, és miután eladtad, nem te rendelkezte-e az árával? Mi indította szívedet ilyen cselekedetre? Nem embereknek hazudtál, hanem az Istennek." (Apostolok cselekedetei 5:1-4)

Hogyan hazudhat valaki egy személytelen erőnek? Csak egy valóságos, vele szemben álló félnek hazudhat valaki, akivel kapcsolata lehet, és aki őszinteséget vár és érdemel. Ilyen módon világossá válik, hogy az apostolok a Szent Szellemben mint személyben hittek.

A SZENTHÁROMSÁGRÓL

Amikor eljön a Pártfogó, akit én küldök nektek az Atyától, az igazság Lelke, aki az Atyától származik, az tesz majd bizonyosságot én rólam... (János 15:26)

Jézus az Atyától küldte a Pártfogót — itt mindhárom isteni személy meg van említve. A János 14:26-ban az Atyáról mondta azt, hogy elküldi a Szellemet. Ezáltal láthatjuk, hogy Jézusnak ugyanolyan hatalma van, mint az Atyának. Ez erős bizonyíték a Fiú isteni természete mellett, és a három isteni személy mély egysége mellett.

...amikor azonban eljön ő, az igazság Lelke, elvezet titeket a teljes igazságra; mert nem önmagától szól, hanem azokat mondja, amiket hall, és az eljövendő dolgokat is kijelenti nektek.

Ő engem fog dicsőíteni, mert az enyéből merít, és azt jelenti ki nektek. Mindaz, ami az Atyáé, az enyém; ezért mondtam, hogy az enyéből merít, és azt jelenti ki nektek. (János 16:13-15)

Ez egy másik erős kifejezés az Istenben levő egységre éppúgy, mint a három isteni személy cselekvésére és a köztük levő kapcsolatra. Ezek a versek mutatják a HÁROM ISTENI SZEMÉLY közötti különbséget az EGY ISTEN kinyilatkoztatása alapján.

A SZEMÉLYEK SZÁRMAZÁSA A SZENTHÁROMSÁGON BELÜL

Mikor beszélünk a Fiú örök nemzéséről és a Szellem származásáról? Ezek a szavak kifejezőmódok csupán, vagy valóban leírják Isten belső lényét? El kell fogadnunk, hogy emberi nyelvünk nem tökéletes. Az, ahogyan a szavakat megértjük, tapasztalataink eredménye. Ezért egy emberi nyelv sem alkalmas arra (és ennek így is kell lennie), hogy az örökkévaló Istent leírja. Még sincs más eszközünk. Isten az emberi nyelvet használta arra, hogy kijelentse magát nekünk, tudva, hogy szavai félreérthetőek, sőt kiforgathatóak lesznek.

Jézus azért jött, hogy kinyilatkoztassa az Atyát, ezért szavai nem lehetnek csupán az ő saját, zsidó gondolkodás szerinti kifejezőmódjai. A kinyilatkoztatás azt jelenti, hogy Jézus "információkat" hozott Isten lényéről. Jézus apa és fiú közti kapcsolatról beszélt. Érthetjük ezt úgy, mint egy képet. Ez a kép azonban tartalmazza azt, hogy az Atya nemzette a Fiút. Más lehetőség nincs. János a második isteni személyt "logosznak", igének nevezte. Ez azt feltételezi, hogy valaki szólja ezt az igét. A Logosznak az Atyában van az eredete.

Nem lehet különbség a három isteni személy között isteni tulajdonságaikat illetően. Nem lehet különbség a mindenhatóság, mindentudás és mindenütt jelenvalóság tekintetében. Nem lehet nagyobb vagy kisebb személy Istenben. Ha eltekintünk attól a különbségtől, amely a kapcsolatainkban van, akkor egyáltalán nem marad különbség. Következésképpen nincs értelme három isteni személyről beszélni. Ebből a gondolkodásmódból fejlődik ki a modalizmus. A három isteni személy nem lenne örök valóság Istenen belül, hanem csak Isten különböző megnyilvánulási módjai a világban.

Nem mondhatjuk, hogy néhány Szentháromsággal kapcsolatos bibliai kifejezés megfelel a zsidó gondolkodásmódnak. János "egynemzett Isten"-nek nevezi Jézust (görög: monogenes theos). Ez a kifejezés nem illik sem a zsidó, sem a görög gondolkodásmódhoz. Logikai ellentmondást hordoz magában. Vagy nemzett, vagy Isten. Nehezen érthető kifejezés volt ez. Ezért néhány másoló azt gondolta, hogy ki kell "javítania". Így ők inkább a Bibliát korigálták saját gondolkodásuk helyett. Ez a kifejezés csak úgy értelmes, ha a Logosz örök nemzésére vonatkoztatjuk a Szentháromságon belül. A Fiú nemzése örök folyamat időn és téren kívül. Hasonlóan ahhoz, ahogyan a Nap állandóan sugárzik, úgy nemzi folyamatosan az Atya a Fiút kezdet és vég nélkül. Az Atya a Fiú örök eredete. Mindketten részt vesznek az egy és oszthatatlan Istenben. Az Atya "elsőbbsége" nem lehet időbeli elsőbbség. Nem lehet jelentőség- vagy hatalombeli elsőbbség sem. Csakis eredetbeli elsőbbsége van.

A Szentháromságban a személyeket illető lényeges alapelv az, hogy csak az egymással való kapcsolatukban különböznek, más dolgokban azonban egyek. Ezért amikor azt mondjuk, hogy az Atya szeret minket, egyúttal a Fiú és a Szent Szellem szeretetéről is beszélünk. Amikor azt mondjuk, hogy a Fiú jelen van azok gyülekezetében, akik hisznek benne, egyúttal kifejezzük az Atya és a Szent Szellem jelenlétét is. Amikor azt mondjuk, hogy a Szent Szellem felruház bennünket erővel, tudnunk kell, hogy ezt az Atyával és a Fiúval együtt teszi. Az, hogy a három isteni személy közös tevékenysége mégis egy-egy személynek tulajdoníthatik, abból tükröz vissza valamit, hogy az illető személynek milyen szerepe van a Szentháromságban.

Mindent egybevetve láthatjuk, hogy az Újszövetség úgy jelenti ki nekünk Jézust, mint aki EGY az Atyával és mégis megkülönböztethető tőle. Az "egynemzett" kifejezés (görög: monogenes) azt mutatja, hogy a Fiú az Atyától "kapta magát", és nem beszél időpontról, hanem a kettőjük közötti kapcsolatról. Az Atya a Fiú eredete, a Fiú örökké az Atyától származik, ezért ugyanolyan örök természetű. A Szent Szellemet az Atya és a Fiú küldte a világba. Ugyanaz az eredete, ugyanolyan örök természetű, és ugyanúgy részt vesz a belső isteni adásban, nyelésben és egységben.

Az 1 Timóteus levél 6:16 ezt mondja:

Övé egyedül a halhatatlanság, aki megközelíthetetlen világosságban lakik...

Nem csupán Isten szentségéről beszél, hanem kikutathatatlanságáról is. Az, hogy mi, Isten teremtményei nem tudjuk értelmünkkel felfogni Isten örök természetét, nem lehet érv a Szentháromság ellen. Isten más dimenzióban él, mint amit mi ismerünk. Egy titokban nyilatkoztatta ki magát, amely többet nyújt számunkra, mint amit képesek vagyunk kérni és várni. Ezért hálásak vagyunk, hogy olyan sokat mutatott meg magából. Még ha nem is tudjuk Őt teljesen megérteni, a szeretet és az egység, amelyek az Ő természetéből adóttak nekünk, világos útmutatók életünkben és tetteinkben itt és most. Isten azt akarja, hogy ismerjük őt, hogy valódi és élő kapcsolatba kerülhessünk vele. Az út ennek elérésére, mindenki előtt szabad.